

Budinjak – kapela sv. Petke, drenaža (Foto: M. Želle)

s različitim dijelova temelja kapele sv. Petke (Laboratorijsko izvješće, 2008). Iako ni terenska situacija nije upućivala na sukcesivan nastanak sakralne građevine, podaci o jednakim karakteristikama nekoliko uzoraka žbuke otklonili su dio moguće sumnje i zasada potvrdili pretpostavku o izgradnji kapele sv. Petke tijekom jedne graditeljske faze.

Literatura

Gervers-Molnár 1972 Vera Gervers-Molnár, A középkori Magyarországon rotundái, Budapest, 1972.

Izvedbeni projekt 2007 Izvedbeni projekt konsolidacije temelja i zaštite od vlage (glavni projektant: B. Magdalenić; suradnici: M. Čudina, D. Zlatarić), Geoexpert projekt d.o.o., Zagreb, 2007. (u arhivu Javne ustanove „Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje“)

Kekić 1991 Nikola Nino Kekić, Kratki povijesni pregled župe Kalje, u: Žumberački krijes, Kalendar 1992, 1991: 38 – 66.

Laboratorijsko izvješće 2008 Ispitivanje uzoraka žbuka iz kapele sv. Petke u Budinjaku (autori: M. Jelinčić, D. Mudronja), Prirodoslovni laboratorij Hrvatskog restauratorskog zavoda, Zagreb, 2008. (u arhivu Javne ustanove „Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje“)

Motzoi-Chicideanu 2001 The medieval monument from Gurasada, European Archaeology – online; http://www.archaeology.ro/imc_gurasada_eng.htm

Šematizam 1962 Jubilarni šematizam križevačke eparhije, Zagreb, 1962.

Želle 2007 Morena Želle, Lokalizacija: Budinjak – kapela sv. Petke, HAG, 3/2006, Zagreb, 2007: 170 – 172.

Morena Želle

Summary

Rescue archaeological excavations of St. Petka chapel on Žumberak were conducted during 2006 and 2007. The excavations resulted in the discovery of a chapel with a four-leafed base, which made this sacral object unique in Croatia. Absence of movable finds that would belong to the same age as the age of construction and use of

St. Petka's chapel made the dating of this sacral object disputable. Although the continuation of the archaeological excavations might yield data that would enable more precise dating, conservation works were started in 2008 because of the optimal protection of the base. Based on the consolidation and dampness protection project we commenced with works primarily aimed at the removal of adhesive material degradation causes, by decreasing the influence of the rainfall and underground waters. Drainage system was made for the maximum protection. After the works, chapel foundations were covered with protective construction material and additional protection was conducted by covering the walls with soil.

Redni broj: 104

Lokalitet: Budinjak – nekropola i gradinsko naselje

Naselje: Budinjak

Grad/općina: Samobor

Pravni status: Z-1584

Razdoblje: P

Vrsta radova: sustavno iskopavanje

Tijekom lipnja i srpnja 2008. nastavljena su istraživanja prapovijesne gradine i nekropole pokraj sela Budinjaka u Žumberku. Voditelj istraživanja bio je muzejski savjetnik, arheolog Muzeja grada Zagreba, Želimir Škoberne, a stručnu su ekipu činili: Morena Želle, arheologinja, Ivan Cvitković, Vladimira Pavić, arheologinja, Miljenko Gregl te studenti arheologije Marina Sečkar i Hrvoje Jurišić.

Arheolozi su 1980-ih započeli sustavne obilaske Žumberka, čiji je rezultat otkriće mnoštva vrlo vrijednih arheoloških nalazišta iz različitih razdoblja, a sredinom 1980-ih otkriveno je i veliko stariježeljeznodobno arheološko nalazište koje obuhvaća nekropolu i gradinu pokraj sela Budinjaka u središnjem dijelu Žumberačke gore, pedesetak kilometara zapadno od Zagreba. Budinjak je smješten u središnjem dijelu Žumberačke gore, na nadmorskoj visini od 740 m, blizu najviše točke na cesti koja preko Žumberačke gore povezuje Zagreb s gradovima Ozljem i Karlovcem. Bogatstvo dosad pronađenih nalaza na nekropoli u Budinjaku svjedoči o ekonomskoj

Gradina i tumuli u Budinjaku

Budinjak, iskop na gradini

Istražene površine nakon istraživanja vraćene su u prvobitno stanje

S obzirom na to da je bio izdužen na svoju sjevernu i južnu stranu, napravljena je pravokutna sonda sjever-jug, kojom je obuhvaćen i taj dio terena. Tako je obuhvaćena šira površina oko tumula, površine 112 m². Iskopavajući tumul u njegovu središtu, pronađene su grobna arhitektura od kamenog vijenca i grobna jama žarnoga groba, bez nadgrobne ploče. Grobna jama bila je prekopana do polovice žare, tako da se moglo utvrditi točno mjesto i dubina ukopa. Druga sonda napravljena je uz sjeveroistočni rub T. 97. Njome se željelo provjeriti dio ravnoga terena na blagoj padini uz tumul čije je istraživanje planirano 2009. godine. U iskopu veličine 12 m² nije pronađeno materijalnih ostataka, kao ni u proširenjima oko T. 100.

Istraživanje gradine

Ove godine nastavljeno je istraživanje budinjačke gradine. Ta su istraživanja nužna u kontekstu sagledavanja cjelokupnog nalazišta i rekonstrukcije života u Žumberku s kraja brončanog i u starijem željeznom dobu. U prošlogodišnjim je sondama na gradini definitivno riješeno pitanje mjesta pribavljanja kamena koji je upotrebljavan pri formiranju grobne arhitekture i grobova na nekropoli. U sondama 2 i 3 pronađen je dio halštatskog objekta (kuće). Ovogodišnji

Dijelovi zapečene podnice i keramički nalazi

iskop nastavljen je sondom 4 kojom je iskop proširen prema jugu prve gradinske terase. Obod terase bio je zatrpan kamenjem koje je sakupljano na granicama terasa zbog obrade zemlje u prošlosti, stoga ni ove godine nisu u potpunosti otkriveni gabariti kuće, iako je vjerojatno da je još samo manji dio objekta neotkriven. Premda je nalaz plitko ispod današnjeg humusa, jasno se može razaznati način na koji je kuća napravljena. Pri formiranju kuće rabljene su i prirodne osobitosti podloge na kojoj je kuća napravljena. Čitava gradina prekrivena je kamenim pločama. Neke od njih su izvađene, a neizvađeni dio iskorišten je kao konstrukcijski element na kojem je kuća izgrađena. Pod objekta ukopan je u zemlju između ploča i napravljen od zapečene gline. Zidovi kuće bili su izgrađeni od drvenih oblica, o čemu svjedoči mnoštvo ostataka tzv. Y-profila od zapečene zemlje kojom je premazivana drvena konstrukcija, stoga će se moći rekonstruirati i debljina drveta koja je rabljena pri izgradnji zidova.

Tijekom iskopavanja pronađeni su keramički nalazi: pršljeni, utezi i mnoštvo drugih keramičkih fragmenata – od grubljih, tvrdih, neukrašenih, pečenih s primjesama pijeska, do fino pečene keramike (reoksidacijske i redukcijске) ukrašene gotovo svim načinima ukrašavanja iz halštatskog razdoblja. Istražene površine nakon istraživanja vraćene su u prvobitno stanje, da lokalitet koji se pokazuje unutar arheološkog parka Staza kneževa, što izvornije svjedoči o svojoj prošlosti.

Literatura

Egg et al. 1999 Markus Egg, Ulrike Neuhäuser, Želimir Škoberne, Mit einem Beitrag von Dietrich Anker, Ein Grab mit Schüsselhelm aus Budinjak in Kroatien, Jahrb. RGZM, 45, Teil 2, Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Mainz, 1999: 435 – 472.

Škoberne 1995 Želimir Škoberne, The early Iron age cemetery at Budinjak in the Žumberak mountains (Northwestern Croatia), Archäologisches Korrespondenzblatt, 25/3, Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Mainz, 1995: 291 – 299.

Škoberne 1999 Želimir Škoberne, Budinjak – kneževski tumul (monografija), Zagreb, 1999.

Škoberne 2001 Želimir Škoberne, Budinjak in Libna – čelade istega livarja, katalog izložbe, Krško, 2001.

Škoberne 2002 Želimir Škoberne, Pregled pretpovijesnih arheoloških istraživanja u Žumberku, u: Žumberak od prapovijesti do kasne antike, katalog izložbe, Zagreb, 2002.

Škoberne 2003 Želimir Škoberne, Nalaz neuobičajene višeglave igle s budinjačke nekropole, OA, 27, Zagreb, 2003.

Škoberne 2004 Želimir Škoberne, Grupa Budinjak, u: Ratnici na razmeđu Istoka i Zapada – Starije željezno doba u kontinentalnoj Hrvatskoj, katalog izložbe, Zagreb, 2004.

Želimir Škoberne

Summary

During June and July 2008 excavations at the Prehistoric hillfort and necropolis near Budinjak village on Žumberak were continued.

Inside the necropolis, excavated tumulus T. 100 uncovered one damaged urn grave. At the centre of tumulus we discovered grave architecture consisting of a stone wreath and urn grave pit. Grave pit was excavated down to the half of the urn so we could precisely determine the position and the depth of the burial. Namely, tumulus 100 would belong to the type 4 kind of burial on a necropolis. This type is signified with separate or double urn graves covered with a stone slab with or without a stone wreath (7 to 10 m diameter). This type of necropolis burial was dated between the 8th to 7th century BC. The find of a Haltstadt Culture edifice (house) displayed the preparation and construction process of Hallstatt houses.

Redni broj: 105

Lokalitet: Buzin

Naselje: Buzin

Grad/općina: Velika Gorica

Pravni status: P-2995

Razdoblje: SV

Vrsta radova: zaštitno iskopavanje

Od 13. listopada do 22. studenog 2008. trajala su zaštitna arheološka istraživanja na položaju Buzin. Arheološki lokalitet Buzin smješten je na trasi Autoceste Zagreb – Sisak, dionica Zagreb – Velika Gorica. Lokalitet se nalazi na stacionaži 1+744,00 – 1+865,00. Teren je rekognosciran u proljeće 2007., kada su pronađeni nalazi keramike upućivali na antičko ili srednjovjekovno razdoblje, no zbog njihove fragmentarnosti i loše očuvanosti bilo je dosta teško preciznije definirati točan kronološki okvir navedenoga arheološkog lokaliteta. Naručitelj je zaštitnih arheoloških istraživanja položaja Buzin Ministarstvo kulture, a izvršitelj je zaštitnih radova koji uključuju arheološka istraživanja i konzervaciju pokretnih arheoloških nalaza Arheološki muzej u Zagrebu. Arheološke radove vodio je mr. sc. Ivan Radman-Livaja, viši kustos Arheološkog muzeja u Zagrebu, a zamjenica voditelja istraživanja bila je Miljenka Galić, dipl. arheologinja, dokumentaristica Arheološkog muzeja

u Zagrebu. U iskopavanjima su kao dio stručne ekipe također sudjelovali diplomirani arheolozi: Tomislav Bilić i Ana Solter, kustos i dokumentarist Arheološkog muzeja u Zagrebu, dr. sc. Ljubica Perinić, dr. sc. Ivor Janković, mr. sc. Srđan Kovač, Ivan Drnić i Maja Gregurić, dipl. arheolozi te studenti Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta Zagrebu Marina Sečkar i Josip Zorić. Na terenu je, ovisno o situaciji i trenutačnim potrebama, bilo prisutno između 9 i 20 radnika. Istraživanja su financirale Hrvatske autoceste koje su investitor svih radova na trasi autoceste.

Arheološki lokalitet Buzin smješten je na položaju neposredno uz cestu Zagreb – Velika Gorica, na polju pokraj obiteljskih kuća, južno od odvojka koji vodi prema veleposlanstvu SAD-a. Geološke naslage sastoje se od aluvijalnih nanosa. Dokumentacija je vođena prema službenim obrascima Ministarstva kulture. Kompletna originalna dokumentacija koja uključuje nacrtu i fotodokumentaciju, kao i podatke o koordinatama iz totalne geodetske stanice, nalaze se u Arheološkom muzeju u Zagrebu. Svi su podaci također uneseni i u elektroničku bazu podataka. U zaštitnim arheološkim istraživanjima koja su trajala 35 radnih dana, zabilježeno je 115 stratigrafskih jedinica, od kojih se mogu izdvojiti slojevi, ukopi i zapune. Prikupljeni su svi pronađeni predmeti i ukupno je uvedeno 89 vrećica (N 1 – N 84), uglavnom s nalazima keramike i nešto opeke. Prikupljena je i 71 vrećica (U 1 – U 71) s uzorcima kostiju, ugljena te željezne troske. U obrazac posebnih nalaza upisano je pet nalaza (PN 1 – 5) te precizno zabilježen kontekst pronalaska (X, Y, Z u pojedinom kvadrantu). Kao dio dokumentacije izrađeno je 38 listova crteža (38 tlocrta i profila) u mjerilu 1 : 20 te 1 plan, odnosno tlocrt iskopa. Tijekom iskopavanja snimljeno je 325 fotografija digitalnim fotoaparatom. Teren je snimljen totalnom geodetskom stanicom i to najprije mrlje zapuna, a potom i istraženi ukopi. Iz prikupljenih uzoraka analizirane su kosti, a uzorci ugljena analizirani su u laboratoriju Beta Analytic (Miami, Florida). Svi keramički i metalni predmeti restaurirani su i konzervirani u konzervatorsko-restauratorskoj radionici Arheološkog muzeja u Zagrebu. U zaštitnim arheološkim istraživanjima sloj humusa SJ 001 skidan je strojno. Rabljen je bager širine žlice 200 cm. Debljina oranog sloja (SJ 001) iznosila je u prosjeku 30-ak centimetara. Nakon sloja humusa u sterilnom sloju (zdravica – SJ 002, SJ 059 (pjeskoviti sloj) i SJ 060) nađene su zapune arheoloških objekata – zapuna jama. Riječ je o jednoslojnom lokalitetu s horizontalnom stratigrafijom. Sveukupno 27 jama, koje se mogu definirati kao otpadne, sadržavalo je arheološki materijal. Osim tih jama, pronađena je i jedna manja peć (pronađena u SJ 110, označena je kao SJ 115), za koju trenutačno nije moguće pouzdano definirati je li služila za pečenje keramike ili pak primjerice kruha. Buduće će analize rasvijetliti to pitanje. Na temelju zaštitnih arheoloških istraživanja na nalazištu Buzin može se govoriti o postojanju jednog ili možda više naselja iz ranosrednjovjekovnog razdoblja, ako se odbaci mogućnost višestoljetnog kontinuiteta naseljavanja na istom prostoru. Čini se dosta vjerojatnim da je u blizini postojalo i neko antičko naselje ili stambeni objekt (*villa rustica?*), jer su na površini i u osam jama pronađeni i fragmenti antičke keramike te tegula. Treba napomenuti